VALTAKUNNANVOUDINVIRASTO Lausunto

8.3.2018 142/331/18

Eduskunta
Lakivaliokunta

Viite: Asiantuntijalausuntopyyntönne 28.2.2018, HE 200/2017 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi HE 200/2017 vp

Hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi oikeudenkäymiskaarta, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, esitutkintalakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Ehdotetuilla muutoksilla kevennettäisiin oikeusprosesseja yleisissä tuomioistuimissa.

Videoyhteyden käyttöä oikeudenkäynnissä laajennettaisiin. Rikosasian vastaajan olisi mahdollista osallistua suulliseen käsittelyyn videoyhteyden välityksellä myös muutoin kuin todistelutarkoituksessa kuultuna. Osallistuminen suulliseen käsittelyyn videoyhteyden välityksellä korvaisi henkilökohtaisen läsnäolon. Myös syyttäjän, riita-asian asianosaisen sekä asianosaisen oikeudenkäyntiavustajan tai -asiamiehen olisi mahdollista osallistua suulliseen käsittelyyn videoyhteyden välityksellä.

Sakon täytäntöönpanosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sakon maksamiseen voisi saada maksuaikaa vielä muuntorangaistuksen tuomitsemisen jälkeenkin. Samalla mahdollisuudesta saada maksuaikaa muuntorangaistusasian tuomioistuinkäsittelyn aikana luovuttaisiin. Lisäksi ehdotetaan, että muuntorangaistusasian käsittelyssä voitaisiin käyttää videoyhteyttä.

Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi useita muita muutoksia, joita ei tässä erikseen luetteloida jäljempänä esitettävän lausunnon laajuutta koskevan rajauksen vuoksi.

Lausunnon rajaus

Valtakunnanvoudinvirasto katsoo aiheelliseksi lausua hallituksen esityksestä vain siltä osin kuin sillä arvioidaan olevan vaikutuksia tai yhteyksiä ulosottoviranomaisten toimintaan.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköpostiosoite
Kauppiaskatu 1 20100 TURKU	PL 330 20101 TURKU	029 566 5150	028 566 5159	vvv@oikeus.fi

Videoyhteyden käytön laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan, että oikeudenkäymiskaaren 12 lukuun lisättäisiin 8 §, jonka mukaan riita-asian asianosaisen sekä asianosaisen oikeudenkäyntiavustajan tai -asiamiehen olisi mahdollista osallistua suulliseen käsittelyyn videoyhteyden välityksellä.

Ulosottokaaren 11 luvussa säädetään ulosottovalituksesta ja sen käsittelystä tuomioistuimessa. Ulosottokaaren 11 luvun 15 §:n mukaan valituksen käsittelystä noudatetaan soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 8 luvun säännöksiä. Lisäksi lainkohdassa todetaan, että käräjäoikeuden tulee kuulla ulosottomiestä lausunnon lisäksi myös muutoin, jollei sitä voida pitää tarpeettomana.

Oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään hakemusasioiden käsittelystä. Luvun 3 §:n mukaan hakemusasia käsitellään kirjallisesti kansliassa tai suullisesti hakemusasian istunnossa. Hakemusasia on käsiteltävä hakemusasian istunnossa, jos asiassa kuullaan asiaan osallista tai todistajaa taikka muuta henkilöä henkilökohtaisesti. Riitainen hakemusasia on käsiteltävä hakemusasian istunnossa, jos asiaan osallinen sitä vaatii tai käräjäoikeus asian tai sen osan selvittämiseksi pitää asian käsittelyä hakemusasian istunnossa tarpeellisena.

Oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan muussa riitaisessa hakemusasiassa käräjäoikeus voi päättää, että asian käsittelyä jatketaan riita-asian käsittelystä säädetyssä järjestyksessä. Ulosottovalitukset ovat lähtökohtaisesti luonteeltaan riitaisia hakemusasioita, joten valituksen käsittelyyn sovelletaan riita-asian käsittelystä säädettyä järjestystä.

Käräjäoikeuden tulee siis kuulla istunnossa myös ulosottomiestä, jos se pitää sitä tarpeellisena. Käytännössä ulosottovalitusten suullisissa käsittelyissä kuullaan lähes poikkeuksetta asianosaisten lisäksi myös ulosottomiestä. Ulosottomies ei siis ole asianosainen, vaan kuultava. Ulosottomies ei ole myöskään oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 56 §:ssä mainittu todistaja tai asiantuntija, joita tuon lainkohdan nojalla voisi kuulla videoyhteyden kautta.

Esityksessä siis ehdotetaan, että riita-asian asianosainen, hänen oikeudenkäyntiavustajansa tai -asiamiehensä voisi osallistua suulliseen käsittelyyn videoyhteyden avulla. Mahdollisuutta ei ole esitetty ulotettavan kuultavaan eikä tätä mahdollisuutta ole toisaalta esityksessä pohdittukaan.

Koska ulosottomiehen kuuleminen videoyhteyden avulla ei ole mahdollista myöskään edellä mainitun OK 17:56 nojalla, Valtakunnanvoudinvirasto katsoo, että tämä videokuulemismahdollisuus tulisi ulottaa myös kuultavana toimivaan ulosottomieheen ja samalla myös muihin mahdollisiin kuultaviin. Tätä perustellaan, paitsi videoyhteysmahdollisuuksien käyttöalan yleisellä laajentumisella, myös ulosottoimen rakenneuudistuksella, jonka on määrä tulla voimaan vuoden 2019 alusta lukien. Rakenneuudistuksen myötä ulosottomiehen velallinen voi asua hyvinkin kaukana ulosottomiehen toimipaikasta, jonka seurauksena ulosottomiesten mahdolliset käräjämatkat voivat muodostua hyvin pitkiksi, kun ulosottovalituksen käsittelypaikka määräytyy velallisen asuinpaikan mukaan. Videokuulemismahdollisuus olisi hyvä myös sen vuoksi, että niiden käräjäoikeuksien määrää, joissa käsitellään ulosottovalituksia, ollaan supistamassa, jolloin ulosottomiehen toimipaikan ja käräjäoikeuden istuntopaikan väliset etäisyydet myös tätä kautta kasvavat. Mitään estettä videokuulemismahdollisuuden laajentamiselle myös kuultaviin ei Valtakunnanvoudinviraston näkemyksen mukaan ole.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan, että sakon maksamiseen voisi saada maksuaikaa vielä tuomioistuimen muunnettua sakon vankeudeksi. Nykyisin järjestelmä ei juuri anna mahdollisuutta joustaa sakon maksamisessa enää muuntorangaistustuomion jälkeen. Ehdotus kannustaisi sakotettua sopimaan sakon maksamisesta ja mahdollisuus osamaksuihin helpottaisi vähävaraisten sakotettujen tilannetta.

Valtakunnanvoudinvirasto kannattaa ehdotettua uudistusta, koska muuntorangaistukseen tuomitut ovat pääsääntöisesti sangen vähävaraisia eikä heillä tosiasiassa ole mahdollisuutta maksaa muunnettua sakkoa kertasuorituksella.

Mahdollisuudesta saada maksuaikaa muuntorangaistusasian tuomioistuinkäsittelyn aikana luovuttaisiin. Asian käsittelyä käräjäoikeudessa ei siten enää voitaisi lykätä sakon maksamista varten. Ehdotus ei vähentäisi sakotetun mahdollisuutta maksaa sakkonsa, koska maksuajan saaminen sakon maksamiseksi olisi jatkossa mahdollista muuntotuomion jälkeenkin. Ehdotuksella ei siten olisi vaikutusta sakkojen maksamiseen, mutta se yksinkertaistaisi maksuajan myöntämismenettelyä nykyisestä.

Valtakunnanvoudinvirasto kannattaa myös tätä ehdotettua uudistusta. Menettely ei ole ollut taloudellista tapauksissa, joissa maksamiselle on myönnetty lykkäystä, mutta maksuaika ei ole johtanut sakon maksamiseen, jolloin sakko on joka tapauksessa tullut muuntaa lykkäyksen päätyttyä uudessa käsittelyssä. Maksuajan myöntäminen Oikeusrekisterikeskuksen päätöksellä olisi selkeästi yksinkertaisempi ja taloudellisempi menettely.

Johtava hallintovouti Jorma Niinivirta